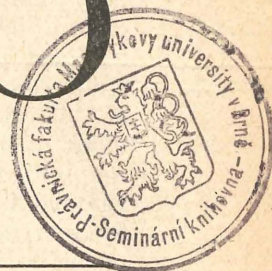

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II, VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 KČ.

ROČNÍK IX.

V PRAZE, V DUBNU 1927.

ČÍSLO 4.

JUDr. Anděla Kozáková, kand. notářství.

Návrh k předpisům o spolunabytém jmění pro osnovu čl. občanského zákona.

Loňského roku vypracovalo ministerstvo unifikací návrh zákona o spolunabytém jmění, který přes důležitost, jakou bude mít, stane-li se platným zákonem, nevzbudil v odborných kruzích zájmu, jaký by se vzhledem k jeho důležitosti dal očekávat.

A přece jedná se o návrh zákona, který zasáhne přímo do základů manželského práva majetkového a který bude mít značnou důležitost pro stav notářský, neboť praktickým jeho prováděním budou v nově řadě pověřeni notáři, jako vůbec prováděním smluv mezi manžely.

Dle § 1233 obč. z. nezakládá manželský svazek sám o sobě společenství statků mezi manžely. K takovému společenství bylo by třeba zvláštní smlouvy, jejíž rozsah a právní forma posuzuje se podle předpisů o společenství statků.

§ 1237 obč. zák. pak výslovně stanoví, že neučinili-li manželé zvláštní úmluvy o upotřebením svého jmění, podrží každý manžel své dřívější vlastnické právo a druhý nemá nároku na to, co každá strana během manželství získá a jakýmkoliv způsobem doštane.

Osnova zákona o spolunabytém jmění zavádí pro naše právo úplné novum a to zákonné společenství statků mezi manžely — condominium ex lege, — instituci to, která jest platna na Slovensku a Podkarpatské Rusi a tak je tam vžita, že slovenská komise pro obor občanského práva usnesla se jednohlasně, aby instituce ta převzata byla pro osnovu československého občanského zákona.

Důvodová zpráva uvádí sice mezi důvody, proč se předpisy o spolunabytém jmění z práva platného na Slovensku a Podkarpatské Rusi přijímají i ten, že nepřevzetím došlo by pravděpodobně k partikulárnímu právu, jaké by si Slovensko a Podkarpatská Rus vymohly. Myslím však, že tento důvod byl by podřadný, kdyby se v tomto případě nejednalo o zavedení instituce tak důležité, jako jsou předpisy o spolunabytém jmění.

Instituce spolunabytého jmění čili t. zv. koakvisice zakládá se na spravedlivé domněnce, že manželé přispívají za trvání manželství společnou prací ku

rozmnožování svého majetku, tedy pracují a šetří jeden pro druhého, recte pro manželství, a že jen tak jest spravedливо, aby tento majetkový přírůstek byl při zániku manželství mezi ně rozdělen.

Osnova, opírajíc se jednak o zvykové právo na Slovensku a Podkarpatské Rusi, o § 8 zák. čl. VIII. z r. 1840 a o některá ustanovení decizií soudních, jednak o osnovu uherského občanského zákona, zakládá manželské právo majetkové na smíšeném systému, rozeznává totiž osobní jmění manželů a jmění spolunabyté, či t. zv. koakvisici.

Za spolunabyté jmění pokládá se dle osnovy (§ 1) u každého z manželů jmění, o které převyšuje hodnota jeho celého jmění, hodnotu jeho osobního jmění v době, kdy manželské spoluzití skončilo po právu. Osnova nepřijímá zásady t. zv. reálného nabývání, platné na Slovensku, která předpokládá, že změny jednotlivých majetkových předmětů manželů za manželského spoluzití jsou zjišťovány, což vyžaduje takovou přesnou majetkovou evidenci, jaká je možná při obchodních společnostech, ale není myslitelná v pravidelných poměrech řádného manželského života. Osnova přijímá t. zv. zásadu přírůstku hodnoty, podle níž je spolunabytým jměním přírůstek hodnoty, o který je vyšší majetek manželů v době skončení manželského společenství, nežli jeho osobní majetek. Není-li zde takový přírůstek, nemá druhý manžel nároku koakvisičního, je-li tu takový přírůstek, jest koakvisiční pohledávka druhého manžela omezena na polovici tohoto přírůstku.

Aby přírůstek hodnoty mohl býti přesně stanoven, jest v prvé řadě nutno věděti, co je považovati za jmění osobní.

Dle § 2 osnovy je osobním jměním manžela osobní jeho majetek a osobní jeho dluhy.

§ 3 pak vysvětluje, co jest osobním majetkem manžela. Je to jednak majetek, který měl každý manžel v době uzavření manželství, dále pak majetek, kterého nabyl za manželství následujícími způsoby:

1. dědictvím, nebo bezplatným právním jednáním mezi živými,
2. na základě práva, patřícího k jeho osobnímu majetku, pokud hodnota takto nabytého majetku převyšuje hodnotu práva, jaká byla započítána při určování spolunabytého jmění.

Za osobní jmění jest také počítati náhradu hodnoty zkažených, ztracených nebo odňatých věcí, patřících do jeho osobního majetku. Manželé konečně mají možnost podle § 3 č. 4 každý spolunabytý majetek smlouvou manželskou prohlásiti za majetek osobní.

Všechno ostatní jmění je tedy koakvisicí, tedy výdělek manželů, každá akvizicio onerosa, nahodilé rozmnožení majetku, tedy na příklad výhra na los nabytý za trvání manželství, nalezený poklad. Dle toho, co bylo uvedeno, je patrné, že koakvisicí je také důchod osobního jmění, neboť koakvisice je — jak praví uher-ský civilista Grossschmid — ideálním požívatelem obou osobních majetků.

O tom, jak se hodnota osobního majetku určuje, má ustanovení § 6 osnovy. Majetek, který je tu při právoplatném skončení manželského spoluzití, určuje se hodnotou, kterou má v této době, byl-li však zcizen za manželského spoluzití, hodnotou v době zcizení. Podotknouti nutno, že z těchto hodnot odpočítává se přírůstek, který nastal nákladem jiným, než který uvádí § 9 č. 1, tedy veřejnými dávkami, pojistnými náklady a náklady obyčejných oprav a budov, které připadají na dobu manželského spoluzití a vztahují se na osobní majetek. Jiný osobní majetek hodnotí se podle doby uzavření manželství, nebo, byl-li nabyt později, podle doby nabytí.

Poněvadž koakvisační podstata vypočítává se tím způsobem, že od celé majetkové podstaty odpočítávají se osobní aktiva a pasiva obou manželů, určuje osnova v § 7, co jest počítati za osobní dluhy. Jsou to všechny závazky manžela a břemena, váznoucí na jeho osobním majetku, necht jsou tu v době dělení ještě, či nikoliv.

Osnova správně nepřijímá tak zvaný systém red-integrace, dle něhož musí býti osobní majetek bez výjimky a v první řadě nahrazen, tedy i v tom případě, jestliže ho manžel — vlastník — promrhal nebo jinak utratil. Nahrazen musí býti ovšem osobní majetek do koakvisice skutečně investovaný.

Za osobní dluhy osnova dále počítá v § 8 bez ohledu na to, kdy vznikl, každý dluh, který 1. přešel nebo vznikl dědictvím nebo bezplatným jednáním mezi živými; 2. zatěžuje manžela jakožto držitele věci patřící k jeho osobnímu majetku (toto ustanovení zdá se býti v nesouhlasu s § 9 č. 4); 3. který vznikl bezplatným poskytnutím mezi manžely nebo bezplatným činem, pokud dluh převyšuje manželovo obohacení z takových jednání.

Osnova nespokojuje se však výpočtem dluhů osobních, ale chce býti tak přesná, že vypočítává i dluhy, které osobními nejsou. Důvodová zpráva považuje tento výpočet za nutný doplněk předcházejících paragrafů, mám však za to, že je to spíše vysvětlováním, nežli nutným doplňkem, neboť, co není osobním dluhem, může býti jen dluhem koakvisačním. Zdálo by se na první pohled ne dost pochopitelným, že podle § 9 č. 1 veřejné dávky, pojistné platy a náklady obyčejných oprav a obnov, které připadají na dobu manželského spoluzití a vztahují se na osobní majetek, nejsou dluhy osobními, uvážíme-li však, že naopak důchody ze jmění osobního jsou koakvisací, je ustanovení to zcela na místě.

Samozřejmě nejsou dluhy osobními, jak uvádí § 9 č. 2 náklady spojené s manželstvím, výbava po-

vinná pro společné potomky, pravděpodobně také věno pro společné potomky. Osnova nepovažuje za osobní dluh úroky z osobních dluhů, připadající na dobu manželství, naproti tomu však umořovací splátky osobních dluhů jsou dluhem osobním. Že úroky z osobních dluhů jsou dluhy koakvisičními, pro to důvodem je pravděpodobně ta okolnost, že i důchody jmění osobního jsou koakvisicí. Přes to však zásada tato nebude vždy spravedlivá, neboť někdy bude koakvisace přispívati na dluhy osobní, ačkoliv ze jmění osobního prospěchu míti nebude (neknihovní dluh) a naopak zase může míti užitek ze jmění osobního a na dluh přispívati nebude. Osobním dluhem nejsou dále občasně jiné dávky, osnova bohužel neříká jaké, dále obvyklé příležitostní dary, učiněné za manželského spoluzití. Jedná se patrně o dary jak mezi manžely, tak i třetím osobám. Samozřejmě jsou osobním dluhem i závazky, vzniklé z bezplatného poskytnutí manželova mezi živými nebo bezplatným činem (§ 8 č. 3).

Za dobu spolunabývání pokládá se dle osnovy doba manželského spoluzití a sice faktického spoluzití, neboť jenom za skutečného spoluzití a z důvodu spoluzití lze míti za to, že manželé pracují, nabývají a šetří jeden pro druhého. Musí se jednati ovšem o manželství platné, nebo aspoň putativní, stačí ovšem matrimonium nullum, at relativně nebo absolutně neplatné, pokud není za neplatné prohlášeno. Nestačí ovšem non matrimonium, tedy také ne konkubinát.

Důležité je ustanovení § 10 odst. 2 osnovy, dle něhož manželé mohou manželskou smlouvou dobu koakvisace sami stanoviti, tedy na příklad pouze na určitou řadu let. Stejně důležité je i ustanovení § 11 osnovy, který zachovává zásadu práva platného na Slovensku a Podkarpatské Rusi, podle níž v době, kdy manželé fakticky žijí od sebe oddělení, což vyjádřeno jest slovy »přerušili-li manželské spoluzití, nikoliv po právu«, není společného nabývání. Osnova klade podmínku, aby takové faktické oddělení manželů trvalo až do zániku manželství po právu. Tedy rozejdou-li se manželé na čas od sebe, aniž by manželství bylo rozvedeno nebo rozloučeno a po čase se k sobě zase vrátí, nepřerušuje se doba spolunabývání. Kdyby však takové oddělení trvalo až do zániku manželství po právu, má se za to, že doba spolunabývání skončila v čase jejich faktického rozchodu. (Pokrač.)

Notář Dr. Kotěra:

Ještě k otázce unitas actus.

Otázka tato byla prodebatována i na měsíční schůzce odboru spolku v Brně. Z debaty bylo patrné, že notáři cítí nutnost této jednotnosti, ji také vesměs dodržují, a neradi připouští, aby snad výjimečně z důvodu praktické potřeby se jednotnost obcházel.

Tu připomínám, že ti pp. kolegové, kteří by z důvodů praxe doporučovali přerušeni uvedené zásady, jsou na omylu základním. Unitas actus není nikde předepsána, také se jistě na ni při sestavování not. řádu nemyslílo, a to z toho důvodu, že notářský akt sám o sobě jest forma, a to forma solemní, a právě z této solemnity plyne nad slunce jasněji nutnost jednotnosti.

Dovoluje-li obč. zákon nejednotnost smlouvání se, tedy nabídku a přijetí, činí tak pro jednání bezformální.